

ХРОНІКА

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКОГО

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

У ЛЬВОВІ.

~ 1904, січень - цвітень. ~

Зміст: Надзвичайні загальні збори. — Засідання Виділу. — Засідання секцій. (О. Сушко — Епізод з життя П. Сзарги. С. Томашівський — Угорські Русини в світлі мадярської офіційної статистики. Б. Барвінський — Нові матеріяли до історії галицького опришківства. М. Зубрицький — Про годівлю овець у Старосамбірщині. О. Сушко — Впроваджене єзуїтів до Польщі. В. Герасимчук — Ів. Виговський і Юр. Хмельницький. В. Доманицький — Козаччина на передомі XVI—XVII вв. (1591—1603). З. Кузеля — Антропология і археология в зах. і серед. Європі в рр. 1900—1902. Ів. Франко — Король балагулів Антін Шашкевич і його українські поезії. І. Пулюй — Кругова діаграма генераторів для перемінних прудів). — Засідання комісій. — Участь Товариства в ювілею «Общества истории и древностей российских». — Товариства й інституції що далі приступили до обміну виданнями. — Нові видання Товариства.

Надзвичайні загальні збори

дня 4 цвітня.

Надзвичайні збори, скликані головно в справі зміни статута, розпочалися о 11 год. рано в присутності 74 членів, при чім 14 членів мали повновасти від членів із заграниці для їх заступства. З причини сього заступства — практикованого зрештою й давнійше — вивязала ся ширша дискусія, при чім деякі члени твердили, що при зміні статута треба особистої присутності членів, тому повновасти не можуть бути важні. Показало ся одначе, що

супроти стилізації §§. 25 і 37 статута справа зовсім ясна; повновласти важні, що й загальні збори признали.

Голова Товариства, проф. М. Грушевський, покликавши на секретарів дра Ів. Брика і д. Ів. Боднара, запропонував по сім вибір окремої комісії — до якої крім нього самого ввійшов др. М. Кордуба і д. І. Кокорудз — для перевірки важности повновастей, що й зроблено. Признано важними 14 повновастей, одну узвано безпредметовою тому, що відповідний член не явив ся на зборах, а 4 признано неважними.

Опісля забрав знов слово проф. М. Грушевський, щоби подати коротку історію скликаня сих зборів.

Коли загальні збори скликані в марті 1903 р. не прийшли до кінця, скликав Виділ збори на день 4 цвітня 1903 р. Коли й на сих зборах справи зміни статута не полагоджено, постановлено знов відложити збори аж до часу, коли Виділ узнасть за найвідповіднійше їх скликати. При тім члени висловили бажане, щоби нові відрочені збори скликано без усяких формальностей, простим оголошенем у часописях. Оголошенем у „Ділі“ скликав Виділ збори на день 28 червня 1903 р. Зараз по оголошеню в два дні вплинуло до Виділу письмо підписане 6 членами, які відмовляли зборам легальности, тому що їх скликано без задержаня звичайних формальностей. Заразом дирекція поліції звернула увагу президії на се, що загальні збори скликані без письмешного повідомленя членів на протест якогонебудь числа членів були би неважними. Виділ відкликав супроти сього загальні збори і відрочив їх знов на пізнійше. Тим часом на спільнім засіданю секцій в липні і вересні 1903 р. висловлені були бажаня, аби при зміні статута були увглядені гадки секцій в справах безпосередно звязаних із організацією секцій Товариства. На засіданю дня 8 падолиста 1903 р. вибрано комісію, що мала заняти ся виготовленем проекту змін у статуті, який відтак мав розіслати ся всім дійсним членам. На другім засіданю всіх секцій дня 20 падолиста 1903 р. секції признали себе одначе некомпетентними виступати на зборах із проектом зміни цілого статута і постановили, що члени секцій можуть самі через Виділ предложити Загальним Зборам виготовлений план зміни статутів.

Дня 20 грудня 1903 вплинуло до Виділу письмо підписане десятьма членами Товариства з др. Ст. Дністрянським на чолі, в якому просять підписані залучений проект зміни статута предложити на загальних зборах під спільну обряду. Дня 24 грудня

1903 р. вплинув до Виділу проєкт зміни статута, виготовлений др. І. Франком і письмо, в якому теж десять підписаних членів просять предложити проєкт разом із мотивами найблизшим загальним зборам Товариства. Виділ на засіданю дня 23 грудня 1903 р. постановив предложити загальним зборам проєкт статута переданий дром Ст. Двістрянським, а на засіданю дня 25 грудня тогож року ухвалено зробити теж саме із проєктом переданим дром І. Франком.

Супроти сего, що до Виділу вплинуло два нові проєкти статута, Виділ узяв назад давний свій проєкт, виготовлений на директиву звичайних загальних зборів із 1902 р. тому, що оба проєкти йшли багато дальше в своїх змінах, як проєкт Виділу і через се проєкт Виділу став безпредметовим.

На жадане 21 членів, висловлене в письмі з дня 20 лютого 1904 р. постановлено скликати надзвичайні загальні збори лише для зміни статута, але на день 4 цвѣтня 1904, а не на 20 марта, як се було їх бажанєм, про що тих членів повідомлено особними письмами. В письмі, яке вплинуло до Виділу дня 16 марта 1904 р. згодили ся інтересовані члени на термін 4 цвѣтня 1904 р., але заравом зажадали скликати перед зборами довірочну нараду. Виділ вволив тому бажаню і скликав довірочну нараду на день 4 цвѣтня 1904 р. о 9-ій годиві рано.

Тимчасом уже по оголошеню речинця зборів вплинуло до Виділу нове письмо з дня 22 марта 1904 р., де члени (гімназьяльні професори) протестують проти скликаня зборів на 4 цвѣтня, як дня невігідного для них, а жадають скликаня зборів в иньшій часі. Дня 23 марта 1904 вплинуло знов до Виділу письмо, де підписані члени в значній части ті самі, що підписані були під що лише згаданим протестом, протестують знов проти вставлення Виділом на порядок зборів не тільки зміни статута, але і внесеня та інтерпеляцій.

Виділ узнав одначе, що від речинця раз назначеного, проти якого в початку члени зовсім не підносили голосу, годї відступити, а то тому: 1) що сей день найдогіднійший для заграничних членів (що як раз бажали собі сего терміну) і провінцияльних; 2) що його вже раз оголошено; 3) що дальше проволікане справи могло би некорисно відбити ся на житю і управі Товариства. Справа зміни статута зрештою зовсім не може вязати Виділу, що саме має він ставляти на дневнім порядку, а вставлене точки внесеня і інтерпеляцій не противить ся, анї не стїсняє дискусії над статутом.

Так отже з чисто формальних і мериторичних причин Виділ мусів обставати при скликаню зборів на 4 цвітня 1904 р.

По сих поясненнях голови відчитано листи від членів із України в справі зміни статута, а потім перейдено до першої точки порядку зборів: Внесеня Виділу. Виділ предложив зборам, щоби вони заіменували почесними членами Товариства: 1) Миколу Лисенка, композитора в Києві, за його визначні заслуги на полі української музики. 2) Дра Івана Франка у Львові, за визначну роботу для наукового розвою Товариства. 3) Сидора Громницького, професора гімназії у Львові, за заслуги положені коло адміністрації Товариства. Збори приймили се внесенє через аклямацію, почім відрочили ся до третьої години по полудни.

О третій годинї відкрито збори на ново і зараз забрав голос др. С. Дністряньський, а по ньому др. І. Франко, оба щоби умотивувати потребу змін статута в вироблених ними проєктах. По дру І. Франку промовляв др. О. Колесса, доказуючи конечність зміни статута в напрямі проєкту дра С. Дністряньського. Проф. М. Грушевський натомість противив ся такій зміні, вказуючи на підставі свого довголітнього досьвіду в Товаристві, що проєктвана „Рада Товариства“ нарушувала би права загальних зборів, стїсняла би круг діяльности поодиноких секцій і Виділу, рядила би всім, але перед ніким не відповідала би за свої поступки. Через те проєкт дра С. Дністряньського не приніс би — по думці проф. Грушевського — користи Товариству, але навпаки, при теперішних відносинах дав би початок до його розстрою і упадку.

По довгій дискусії на сі теми, в якій брало участь значне число членів, промовляючи будьто за одним, будьто за другим проєктом, поставив внесенє д. Ю. Романчук, щоби на разі не рішати зміни статута, але вибрати відпоручників із обох сторін, які разом опрацювали би новий проєкт і предложили його новим загальним зборам. Се внесенє відкинено одначе 36 голосами проти 21.

Др. І. Копач поставив по сьому внесенє, щоби приступити до спеціальній дискусії над статутом, що збори прийняли. На вярженє голови взято за субстрат нарад проєкт дра І. Франка.

Процедура, якої тримали ся при тім збори, була така, що голова відчитував наперед поодинокі параграфи проєкту дра І. Франка, опісля проєкту дра С. Дністряньського, а на кінці наводив параграфи дотеперішнього статута Товариства. Над кожним пара-

графом відбувала ся опісля дискусія, а в кінці піддавано його під голосованє.

При голосованю перейшов переважно проєкт дра І. Франка, з деякими змінами і поправками з проєкту дра С. Дністряньського. При кінці зборів ухвалено ще отсе внесенє: Загальні збори вибирають анкету зложену з проф. М. Грушевського, дра І. Франка, дра І. Макуха, дра І. Кунцева і д. В. Загайкевича і поручають їй на випадок відкиненя ухваленної зміни намісництвом поробити в статуті поправки, вказані намісництвом, і на найближші збори прийти знов з поправленим статутом.

По сім замкнув голова збори о 11 годинї в ночи.

Засідання Виділу.

I зас. дня 20 січня.

1) Принято до відомости, що британське товариство біблійне прислало для бібліотеки найновіше видає перекладу сьв. Письма. 2) Принято одного нового члена. 3) Постановлено „Руській Бесіді“ в Самборі вислати в заміні за передані книжки до бібліотеки Товариства деякі наукові видання. 4) Признано деякі книжки видані Товариством д. В. Крушельницькому в заміну за передані ним книжки до бібліотеки Товариства. 5) Принято до відомости внесенє фільольогічної секції що до уладженя систематичного курсу історії української літератури і постановлено причинити ся до покриття його коштів, але зажадано від секції предложеня ближшого пляну викладів. 6) Ухвалено закупити для переплетні машини до шитя від віденської фірми Бремер і С-ка.

II зас. дня 3 лютого.

1) Принято до відомости, що товариство „Просьвіта“ згодило ся віддати книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка — коли вона перенесеть ся до міста — місячну експедицію своїх видань для членів і виключну їх продаж із 20% опусту на протяг трьох літ. становлено вписати книгарню Товариства в купецьку гremію. 2) Ухвалено розписати конкурс на управителя книгарні. 3) Принято до відомости подяку дра В. Ягіча за вибір його дійсним членом. 4) Принято трьох нових членів. 5) Ухвалено подяку о. І. Глинському в Будневі за дар словаря Желехівського до бібліотеки.

6) Признано даром деякі видання Товариства бурсі Руського Товариства Педагогічного.

III зас. дня 17 лютого.

1) Принято до відомости, що значна частина руських видавців згодилася передати книгарні Товариства виключно розпродаж своїх видань, коли вона переїде до міста. 2) Постановлено закупити для переплетів більші запаси полотна і текстурок. 3) Викришено зі спису 7 членів тому, що не платили вкладок. 4) Принято до відомости заяву, що для членів із України найдогіднішою порою для загальних зборів є останній тиждень перед великоднем. 5) Постановлено вислати „Обществу Истории и Древностей росс. при москов. университете“ привітне письмо по поводу ювілею його 100-літнього існування. 6) Постановлено подякувати дру Я. Окуневському за даровані листи Товариству від Драгоманова, Терлецького і Житецького.

IV зас. дня 2 марта.

1) Постановлено скликати надзвичайні загальні збори для переведення зміни статута, відповідно до бажання дра С. Дністрянського і товаришів, на день 4 цвітня. 2) Ухвалено, що Товариство обійме протекторат над виставою руської штуки і артист. промислу, що має бути в осени 1904 р. і причинить ся до покриття коштів її урядження та до закупки певного числа образів. 3) Признано д. М. Бойчукови, студ. Академії штук красних у Кракові 200 кор. підмоги на 1904 р. 4) Принято трьох нових членів. 5) Викришено зі спису 45 членів, що не платили вкладок не вважаючи на ушмінене.

V зас. дня 16 марта.

1) Відповідно до бажання дра С. Дністрянського і товаришів рішено скликати в день надзв. загальних зборів окрему довірочну нараду. 2) Признано д. О. Сушкови 100 кор. підмоги на наукову подорож до Познаня і Фрауенбурга. 3) Признано д. Ользі Коблянській 250 кор. підмоги в фонду для літератів ім. Д. Мордовця на виїзд для поратования здоровля. 4) Постановлено платити особисто-доходовий податок від поборів тих функціонерів Товариства, яких сума не переходить 2400 кор. річно.

VI зас. дня 25 марта.

1) Відчитано письмо дра С. Дністрянського і товаришів, в якім вони протестують проти того, що на порядку надзв. загальних зборів крім зміни статута стоять іще дві точки: а) внесення Виділу; б) внесення і інтерпеляції членів — і домагаються на підставі того відложення зборів і скликання їх в иньшій часі; відчитано теж письмо д. І. Верхратського і товаришів, в якім вони протестують проти того, що збори скликані на 4 цвітня і домагаються відложити їх на пізнійше. Супроти того одначе, що загальні збори можуть усунути заквестіоновані точки з дневного порядку, що др. С. Дністрянський і товариші згодили ся перед тим, щоби загальні збори скликані в великім тижни та що під відповідним письмом були навіть підписи осіб, що тепер підписані на письмі д. І. Верхратського і товаришів, що для значного числа членів сей термін дуже вигідний, особливо для Українців, що в кінци за пізно вже відкликувати збори і скликати на пізнійше — постановлено тримати ся установленого терміну 4 цвітня. 2) Принято до відомости ревізіацію д. Г. Кисіля з заступника виділового і передано його реферат (магазин) тимчасово дру К. Студинському. 3) Дозволено дру Горбачевському і дру Пулюю опублікувати меморіал переданий ними свого часу міністерству іменем Товариства в справі заснованя укр.-руського університету у Львові. 4) Підвисшено д. О. Сушкови підмогу ще о 100 кор.

VII зас. дня 1 цвітня.

1) Постановлено ровглянути ся за льокалем на поміщене книгарні в середині міста. 2) Принято до відомости, що магістрат відмовив Товариству видачі промислової карти на ведене переплетні з причини, що в статуті Товариства нема мови про ведене сеї гадузи промислу. Ухвалено проти сеї постанови внести рекурс. 3) Принято п'ятох нових членів. 4) Виключено двох членів Товариства відповідно до 28 параграфу статута. 5) Принято до відомости, що історично-філософична й фізіологічна секція постановили взяти участь у конгресі славистів у Петербурзі та визначили своїми делегатами проф. М. Грушевського і дра Ів. Франка.

VIII зас. дня 4 цвітня.

1) Принято двох нових членів. 2) Провірено повновласти для членів, що мають заступати інституції і заграничних членів

та признано 14 з них важними, а 4 неважними. Постановлено за-
разом предложити їх загальним зборам. 3) Ухвалено закупити один
лист Федьковича до музею.

ІХ зас. дня 30 цвітня.

1) Приято одного нового члена. 2) Признано даром деякі
книжки читальні „Просвіти“ у Львові на жовківськiм передмістї.
3) Приято до відомости протокол надивичайних загальних зборів.
4) Ухвалено закупити оригінальний лист Ю. Федьковича до
музею.

Засідання секцій і комісій.

Спільні засідання істор.-філософичної й філологічної секцій.

І в а с. д н я 25 м а р т а.

1) Проф. М. Грушевський відчитав письмо від Академії Наук у Петербурзі, в якому вона запрошує Наук. Тов. ім. Шевченка до участі у з'їзді славистів і отворив над ним дискусію. Зібрані члени постановили, щоби Товариство взяло участь у з'їзді і вибрали делегатами на з'їзд проф. М. Грушевського і д-ра І. Франка. За разом постановлено, щоби Виділ постарався про дальші запитання для тих членів, що схотять узяти участь у з'їзді. 2) Др. О. Колесса поставив внесення, щоби Товариство віднеслося до Академії Наук у справі видавництва енциклопедії і запропонувало, щоби український відділ заняв у ній окреме місце. Для вироблення відповідного плану, вибрано окрему комісію зложеною в дд. М. Грушевського, І. Франка, О. Колесси, К. Студинського, І. Верхратського.

Засідання історично-філософичної секції.

І в а с. д н я 4 с і ч н я.

1) Д. Олекс. Сушко предложив свою працю п. н. „Епізод з життя П. Скарги“. Ухвалено друкувати в miscellanea-х „Записок“. 2) Д. Ст. Томашівський предложив свою статтю п. н. „Угорські Русини в світлі мадярської офіційної статистики“. Ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст реферату д. О. Сушка: Справа Скаргового вступлення в єзуїтський орден неясна ще до тепер. Очевидна річ, що про сей інтересний момент у житю польського „Золотоустого“ забирали голос не раз — головно польські дослідники. При тім найбільш інтересним боком питання було се, чи Скарга виїхав до Риму вже зі зрілою постановою вступити в єзуїтський орден, чи може що иншого було стимулом його вандрівки до Риму (пор. передовсім статью Dr. W. W(isłocki) в „Przegląd lwowski“, Lwów, 1875, т. X, стр. 88—96). Питання отсе пробував розв'язати й автор, при чім рішив остаточно де кілька инших непевних дат із життя знаменитого єзуїта (як прим. час Скаргового прибуття до Риму і т. п.). Автор подав теж факсимілі двох найдавніших знаних до тепер Скаргових листів-автографів — в 13 надол. 1568 і 26 лютого 1569.

Зміст реферату д. С. Томашівського: Реферат сей — то критика двох мадярських книжок із поля статистики: П. Балота „A népfajok Magyarországon“ (1902) й урядового видання п з. „A magyar korona országainak 1900-évi népszámlálása“ (1902). Автор подає наперед число Русинів в Угорщині по столицям, як їх обчислено урядом 1890 і 1900 рр. Показавши ріжницю між ними, доказує автор конкретно, що оба обчислення в значній частині фальшиві, оба в тім напрямі, щоби число Русинів зробити, скільки можна меншим. Ті штучні убутки Русинів стараєть ся автор доповнити, але робить се дуже обережно, й висновки його в тім напрямі показують тільки мінімальне число закарпатських Українців. В результаті противить ся автор рішучо розповсюдженім гадкам між ученими про дуже скоре й невпинне винародовлення угор. Русинів — цілу денационалізацію їх зводять до більше порожальних меж. При тому порушив автор доволі спірних питань, що їх розв'язки треба ще тільки сподіватись. В кінці подає автор деякі виїмки з праці Балота про фізичне й суспільне життя людей в руських околицях.

П зас. дня 10 січня

1) Д. Богдан Барвінський предложив нові матеріали до історії галицького опришківства, які ухвалено надрукувати. 2) Проф. М. Грушевський предложив статью о. М. Зубрицького „Про годівлю овець у Старосамбірщині“, яку ухвалено друкувати в „Материялах до укр. р. етнології“.

Зміст реферата д. Б. Барвінського: Автор підносить, що пок. проф. Целевич у своїх фейлстонах, друківаних від 1882 р. в часописи „Дѣло“, а передруківаних у XIX т. „Руської Історичної Бібліотеки“ під загальним наголовком „Опришки“ не використав усіх матеріалів до історії гал. опришківства та обмежився поданням історії опришків у XVIII ст., хоча, як то автор нинішнього реферату показує, початки опришківства сягають кінця XV ст. Пок. Целевич користувався попри інші матеріали також матеріалами, які є в львівському Бернардинському архіві. Однак про цілковите використання багатого матеріалу до історії опришків, що міститься в згаданім архіві, в монографії проф. Целевича й мови не може бути. Тому автор реферата підняв ся роботи, вибирати в галицьких, перемиських, сяниських і жидачівських актів Бернард. архіву о скільки можна весь матеріал до історії опришків у XVI—XVIII ст. (з огляду на лихі індекси до сих актів, се річ не легка!). В рефераті під повисшим наголовком, крім короткого історичного вступу, подає автор на разі матеріали, які зібрав із галицьких та сяниських актів для XVIII ст. (28 документів), заповідаючи при тім, що з тих-же актів для XVII ст. має вже матеріал також привзбираний (около 30 документів). На згаданій матеріал для історії опришків у XVIII ст. припадає: 1 універсал (цісаря Леопольда I. з 1701 р.), 2 ординанси (вел. коргетьмана Сенявского з 1708 р. і стаиславівського коменданта Ельского з 1715 р.), 1 реляція (вовьного Беренговского з 1715 р.), 3 приватні листи Сенявского з 1708 р. (вендєньского хорунжого Бельского з 1729 р. і болехівського посесора Веренка з 1741 р.), 2 протоколи (один галицького Гродського суду, другий галицького магістрату, оба з 1762 р. дуже обемисті), 4 реєстри річий (з рр. 1701, 1710, 1713 [до сего долучена протестация] і 1715), 1 арестовна справа (з 1762 р.), в кінці 14 ухвал галицького соймака (з рр. 1702, 1707, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1733, 1734, 1736 та 1745). Ідучи за радою проф. Грушевського, автор свою роботу лише зреферував на засіданню історично-філософичної секції, а до друку віддасть її пізнійше, привзбивавши більше матеріалу, так, щоб із сего вийшла якась заокруглена цілість. Се сподіється автор учинити невдовзі.

Зміст реферата д. М. Зубрицького: Д. Зубрицький подає у своїй розвідці дуже детальний опис скуповування і годівлі овець, а особливо випасування їх у літі. Умови на яких властители

овець дають їх на випас, поділ молока і виробленого з нього сира і т. п. становлять собою дуже цікавий матеріал як із погляду чисто етнографічного, так і з погляду економічної еволюції, котра де в чому дуже пригадує економічні звичаї старинних швейцарських сільських громад. Дуже цікаві також із етнографічного боку описи кошар і иньшої рухомої будівлі вівчарів, а також дійниць, бербе-ниць і иньшого посуду до збирання і ношення молока і до виробу з нього сира. Окрім сього у розвідці д. Зубрицького знаходять ся також відомости про стриження овець і перероблювання вовни. До своїх описів автор додає чимало автентичних, иноді досить уже давніх документів, які освічують бойківське вівчарство з економічного і правного погляду.

III зас. дня 27 січня.

1) Принято до відомости справоздаця з діяльності правничої комісії в 1903 р. предложене дром Дністрянським і затверджено президію комісії та вибір нових її членів у таким складі: Голова комісії др. С. Дністрянський; заст. голови д. Іван Чернявський; секретар др. П. Рондяк. Нові члени: Кульчицький і Шипайло, радники суду; М. Мочульський, С. Гладшовський, О. Левицький, Гр. Зацерковний, авскульпанти суду. 2) Др. С. Дністрянський предложив докінчене праці д. Ю. Заяця „*Ususfructus nominis*“, яку ухвалено надрукувати в „Час. Правн. і Екон.“

IV зас. дня 27 лютого.

1) Д. Ол. Сушко предложив свою працю п. в. „Впроваджене єзуїтів до Польщі“, яку ухвалено друкувати в „Записках“. 2) Д. В. Герасимчук предложив працю: „Іван Виговський і Юрій Хмельницький“, яку ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст праці д. О. Сушка: Заложене першої єзуїтської колегії в границях польської річи-поснолітої в далекій Вармії (в Брунсберзі) 1565 р. попередило — річ зовсім природна й зрозуміла — чимало випадків, які кидають на історію впровадження єзуїтського ордена до Польщі інтересне світло. Автор старав ся показати передовсім від коли і які зносини та пертрактації вели ся між єзуїтською старшиною і представниками польського католицького духовенства в справі заціплення єзуїтської колонії на польській землі, старав ся дослідити, хто, коли, при якій нагоді та серед яких обставин підніс перший таку гадку, яка доля стрінула

такий проєкт у Польщі, чи викликав він тут яке заінтересованне, чи ні, як прийняло його домашнє духовенство, симпатично чи не симпатично, одним словом — старав ся подати на підставі невикористаних до тепер зовсім жерел друкованих і рукописних — можливо вірний образ гезеи та розвою проєкту впровадити єзуїтів до Польщі протягом більш як десятка літ. При тім показуєть ся особливо інтересним для нас те, що — як автор виказав — півнійша загално-звісна та ославлена єзуїтсько-ультрамонтанська кампанія на руській землі — се лише дальший тяг, а радше консеквентне реалізованне тих єзуїтських плянів, які обговорювали ся в кружку чільнійших членів „Societatis Jesu“ ще тоді, коли в Польщі про єзуїтів ледви хто й думав... (початки 50-тих років XVI ст.).

Зміст праці д. В. Герасимчука: Праця п. н. „І. Виговський і Юр. Хмельницький“ складає ся властиво з двох частин: 1) Упадок Виговського, 2) Початки гетьмановання Юр. Хмельницького. Автор застановившись довше над причинами упадку Виговського виказує нам дальші змагання сьогож привернути назад упавшу з вибором Юр. Хмельницького умову Поляків із Україною на підставі Гадяцького трактату і по можности привернути собі назад затрачену власть. Коли в мирний спосіб не вдалось козацької старшини перетягнути на свою сторону, старає ся він змусити їх до того силою при помочи своїх союзників. Однак не підпертий ними як слід не потрапив своїх бажань досягнути ані р. 1659 (остатні місяці), ані з початком найблизшого року: твердині з його військом дістали ся в руки Хмельницького, а експедиция його разом зі Ст. Потоцьким під Могилів задля острої зими і недостаточного приготованя зовсім скрахувала. Інший оборот в цілій українській справі надала аж осіння кампанія звернена до діла за старанєм В., а підперта тим разом при вільнійшій руці корони далеко енергічнійше і інтензивнійше польським правительством. Їй буде присвячена дальша праця автора, уже виготовлена, що послужить безпосереднім продовженнем сеї.

У в а с. дня 3 цьвітня.

Проф М. Грушевський зреферував працю В. Доманицького п. н. „Козаччина на переломі XVI—XVII вв. (1591—1603) і огляд д. З. Кузелі п. н. „Антропология і археология в західній і середній Европі в рр. 1900—1902“, які ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст праці д. В. Доманицького: В праці В. Доманицького дано опис фактів із історії козачини зачинаючи від руху Косинського й кінчаючи реабілітацією козачини (1603). Автор звернув головну увагу на доповнення фактичного матеріалу і значно доповняє суму фактів, зібраною в попередніх розвідках присвячених цьому часу; рівнож в освітленню козацьких рухів використовує він новіші погляди нашої історіографії.

Зміст реферата д. З. Кузелі: Огляд З. Кузелі починає ся загальним поглядом на розвій студій антропологічно-археологічних і етнографічних. Потім переходить до детальнішого перегляду важливіших питань із антропології й археології; далі звтор подає огляд часописей за р. 1900—1902 спиняючи ся ближше або на статях загальнішого інтересу або спеціальнішого — для українознавства; в кінці дає каталог льокальних часописей з сих наук.

Засідання фільологічної секції.

І зас. дня 18 марта.

1) Др. І. Франко повідомляє секцію, що д. Павлик зрік ся секретарства в секції. З огляду на обмежений час ухвалено справу секретарства і інші формальности відложити до дальшого засідання. 2) Д. І. Кокорудз предложив справу правописного підручника, що має бути виданий в поправній формі для ужитку шкіл. Виготовлене сього підручника поручила рада шкільна д. Кокорудзови, але при тім висловила бажанє, щоб фільологічна секція Наук. Тов. ім. Шевченка видала свою опінію про нього. По довшій дискусії, в якій забирали голос усі присутні, проєкт одобрено. 3) Д. Мих. Павлик подає реєстр фольклорних праць М. Драгоманова в хропологічнім порядку і вияснює свої заходи коло зредагованя дальшого тому їх збірного виданя. 4) Др. К. Студинський підносить потребу виданя переписки наших давнійших літературних діячів і пропонує секції видати насамперед богату переписку Як. Головацького з рр. 1850—57, що зложена в бібліотеці Народного Дому у Львові. Секція згодилася на проєкт і уповажилася дра К. Студинського поробити заходи, потрібні для виданя. 5) Д. Ол. Барвінський комунікує, що в бібліотеці Оссолінських знайшов між паперами Т.

Василевського незвісний доси лист Маркіяна Шашкевича. 6) Др. І. Франко предложив свою працю: „Король балагулів Антін Шашкевич і його українські поезії“, яку ухвалено друкувати в „Записках“.

Зміст праці дра І. Франка: Автор дає в разі короткий огляд українських віршів писаних Поляками та бібліографію українських пісень, зложених та співаних по панських польських дворах. Потім подає характеристику балагульщини, що запанувала була при кінці 30-их та в 40-их роках серед одної часті польської шляхетської молодіжи Волині та Поділя, та дошукуєть ся в суперечних польських реляцій правдивого значіння тої появи. На тлі балагульщини рисуєть ся постать її „короля“ Антона Шашкевича. Автор подає біографічні звістки про нього; розбирає його вірші, опубліковані Ст. Бушинським, до яких додає три нові, знайдені в рукописі, з яких особливо одна важна для характеристики суспільно-політичних поглядів Шашкевича.

Засідання математично-природописно-лікарської секції.

І зас. дня 26 цвѣтня.

1) Др. В. Левицький зреферував працю дра І. Пулюя п. н. „Кругова діаграма генераторів для перемінних прудів“, яку ухвалено друкувати в 10 т. Збірника. 2) Д. Ів. Верхратський предложив курс зоології, де побіч систематики узгляднено і соматологічну часть. Курс має обіймати коло 100 аркушів друку. Ухвалено віднести ся до Виділу, щоб видав його як окреме видавництво секції. 3) Д. П. Огоновський зреферував нарис геометрії для гімназій, що лишив ся по пок. Симонові. Постановлено передати його до бібліотеки. 4) На час неприсутности дра Рудницького вибрано заступником секретаря дра В. Левицького.

Зміст праці дра І. Пулюя: В сій розвідці показує автор, як можна примінити Молову діаграму, що її перший подав Гейлянд (Heyland) для індукційних моторів, а опісля Кап (Kapp) пристосував до трансформаторів, а Генбах (Henbach) до чергових моторів для токів перемінних, також до генераторів для токів перемінних. Автор випроваджує діаграму праці в випадку, коли генератор працює при опорі безіндуктивнім, а опісля при опорі індук-

тивним; висліди ті ще й тому цікаві, що можуть значно улекшити зрозумінє колової діаграми Гейлянда. Дальше подає автор спосіб, як представити графічно криву праці генератора, і виводить її бігунове рівнянє; дискусія сего рівняня веде до висліду, що крива праці генератора для токів перемінних і мотора з током оборотним є відривком еліпси, якої постійні можна визначити з дат машин. В кінци автор показує, як можна графічно дістати криву праці для мотору з током оборотним, і як вона зміняє ся з опором вертляка.

Засіданя комісій.

Засіданя археографічної комісії.

І зас. дня 3 цвітня.

1) Др. І. Франко предложив плян IV т. „Памяток до укр. руської мови і літератури“, який і затверджено. До нього ввійдуть апокріфи про: а) загробне житє; б) про сьвята і образи; в) апокр. катехізіси; г) про кінець сьвіта і останній суд. 2) Др. К. Студинський предложив справозданє про стан друку його збірника полемічної літератури.

Засіданя правничої комісії.

І зас. дня 30 цвітня.

1) Постановлено запросити до участи в нарадах і працях комісії д. Ів. Кунціва, адвок. канд. 2) Вислухано праці дра К. Левицького п. н. „Про перші роки нового процесу цивільного. 3) Вибрано делеґатами на в'їзд чеських правників у Празі дра С. Дністрянського та дра К. Левицького і рішено предложити секції, зглядно Виділови до затвердження.

Участь Товариства

в ювілею „Общества исторіи и древностей російскихъ“.

Сього року минуло в цвѣтнн 100 лѣт від заснованя при московському університеті „Общества исторіи и древностей російскихъ“, якого орган „Чтенія“ помістив величезну масу цінних матеріялів і праць потрібних для студій над українською мовою, історією й літературою, особливо в часі, коли їх редактором був Осип Бодяньскій. Через те Наукове Товариство ім. Шевченка, діставши запрошеннє до участн, віднесло ся до сього ювілею дуже прихильно і вислало йому привітне письмо, що звучить дословно :

„Императорскому Обществу исторіи и древностей“ в Москві. На ювілей найстаршого з історичних Товариств Росії Наукове Товариство імени Шевченка, що своїм завданням має досліджуваннє минувшостн й сучасностн українсько-руського народу, засилає своє щире повдоровленнє. Ювілейне свята відсвѣжує в пам'ятн нашій на все пам'ятні заслугн, положені Московським Товариством в близьких нам областях науки і в студіюванн Українн, що пробило дороги дальшим дослідям. Воно приводить на пам'ять імя й заслугн чоловіка, дорогі не тільки Хвальному Московському Товариству, а й українській науці — Осипа Бодяньского, сього славного Українця, що як із одного боку вписав своє імя на перше місце в історії розвою Московського Товариства, так із другого боку особливо причиняв ся до розвою українознавства в публікаціях Товариства, віставши ся на все одним із виднійших репрезентантів культурного українського розвою ХІХ віка. Сї спогади звязують наше Товариство милою моральною звязею з ювілейним святком Московського Товариства, і ми в особливою сердечністю бажаємо йому славного, невпинного розвою в новім столітк. У Львові 10 (23) жорта 1904“.

Товариства й інституції,

що далі приступили до обміну виданнями.

Berlin. Berliner Gesellschaft für Anthropologie, Ethnologie und Urgeschichte.

Christiania. Universitäts-Bibliothek.

Чернівці. Ред. „Літературно-наукової бібліотеки“. Р. У. II.

„ Ред. „Селянина“.

Colorado. The University of Colorado.

Geneve. Société Helvétique des Sciences Naturelles.

Venezia. Reale Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti.

Нові видання Товариства.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка виходять у Львові що два місяці під редакцією Мих. Грушевського, т. LVII, 1904, кн. I. Ст. 192, 8°. Ціна 3 к. Зміст: 1) Олександр Сушко — Впровадження єзуїтів до Польщі, іст.-крит. студія. Ст. 1—28 (к. 6.). 2) Матеріяли до історії Коліївщини. I. Василянські записки й листи про Коліївщину, подав Аристарх Крижановський, до друку приладив М. Грушевський. Ст. 1—24. 3) Др. Іван Франко — „Король Балагулів“ Антін Шашкевич і його українські вірші. Ст. 1—34. 4) Miscellanea: а) Іван Франко — Руська сатира на польську елекцію 1696 р.; б) М. Зубрицький — Парохіяни відмовляють підписів на петицію против відобрання церковних і парохіяльних дібр в 1848 р. Ст. 1—8. 5) Наукова Хроніка: Іван Степенко — З юбілейної літератури про Мик. Гоголя. Ст. 1—20 (кінець буде). 6) Бібліографія. Ст. 1—54. 7) Показчик до LI—LVI тт. Записок Науков. Товариства ім. Шевченка. Ст. 1—14. 8) Зміст тт. I—LVI (по німецьки). Ст. 15—24.

Записки Наукового Товариства імени Шевченка, виходять у Львові що два місяці під редакцією Михайла Грушевського. Рік XIII. Кн. II. Т. LVIII. Львів 1904. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 190, 8°. Ціна 3 кор. Зміст: 1) Впровадження єзуїтів до Польщі, історично-критична студія, написав Олександр Сушко (кінець). Ст. 29—60. 2) Причинки до життяпису Маркіяна Шашкевича та дещо із його письменської спадщини, подав Михайло Тершаковець. Ст. 1—48. 3) Miscellanea: Помічні дні. Причинки до історії панщини в Галичині в XIX в., подав Мих. Зубрицький. Ст. 1—4. 4) Наукова хроніка: а) Огляд часописей за р. 1903. Часописи українсько-руські. С. Томашівського й Ів. Кривецького; б) З юбілейної літератури про Миколу Гоголя, подав Ів. Степенко (докінчене). Ст. 1—60. 5) Бібліографія. Ст. 1—46.

Етнографічний Збірник, видає етнографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. XIV. Оповідання Р. Ф. Чмихала, зібрав Володимир Лесевич, зредагував В. Гнатюк. Львів, 1904. Ст. IV+337. Ціна 4 кор.

Етнографічний Збірник, видає етнографічна комісія Наукового Товариства ім. Шевченка. Т. XV. Знадоби до галицько-руської демонології. Зібрав Володимир Гнатюк. У Львові, 1903. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. IV+272, 8°. Ціна 4 корони. Зміст: Передне слово. Ст. III—IV. — 1) Чорти. Ст. 1—17. — 2) Страхи. Ст. 18—95. — 3) Хованці. Ст. 96—106. — 4) Блуд. Ст. 107—113. — 5) Смерть і хороби. Ст. 114—123. — 6) Мерці. Ст. 124—143. — 7) Покутники. Ст. 144—148. — 8) Висільники і топельники. Ст. 149—158. — 9) Опирі. Ст. 159—174. — 10) Вовкулаки. Ст. 175—177. — 11) Відьми і чарівниці. Ст. 178—198. — 12) Знахарі і чарівники. Ст. 199—251. — 13) Хмарники. Ст. 252—253. — 14) Інклюзники. Ст. 254—264. — 15) Закопані скарби. Ст. 265—266.

Хроніка українсько-руського Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. Вип. IV. 1903. Ч. 16, вересень—грудень. Львів, 1904. З друкарні Н. Т. ім. Шевченка. Ст. 1—24, 8°. Ціна 30 сот. Зміст: Засідання Виділу. Засідання секцій. (М. Русов — Гончарі в селі Опошні; б) Вироби з дерева й рога в селі Грунь. М. Грушевський — Памяти Ол. Маркевича. П. Литвинова — Олійниця в с. Землянці. А. Веретельник — Олійні в північно-східній Галичині. М. Шимкевич — Продукція олію на галицькій Волині. Ф. Вовк — Передмікенська культура на Україні. М. Кр—ий — Проект поправнішого видання творів Т. Шевченка. Др. Ів. Франко — Причинки до українського віршованя XVII ст. В. Гнатюк — Етнографічний збірник т. XIV. Етнографічний збірник т. XV. М. Тершаковець — Нові причинки до біографії М. Шашкевича. М. Павлик — Шкільне інспекторство Федьковича (1869—1872). Др. В. Левицький — Начерк хемічної термінології). Засідання Комісій. Справоздане з екскурсій для антропологічних помірів. Участь Товариства в ювілеях. — Нові видання Товариства.

Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові. Вип. I. Р. 1904. Ч. 17. Справоздане за 1903 р. Львів, 1904. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 58, 8°. Ціна 1 кор. Зміст: Діяльність Виділу. — Діяльність секцій і ко-

місній. — Наукові видавця. — Почесні члени. — Дійсні члени. — Некрольог дра О. Маркевича. — Члени комісій. — Заряд Товариства. — Інституції, що обмінювали ся виданнями в 1903 р. — Стан бібліотеки. — Стан музея. — Рахунок наукових видань. — Касове справозданє.

Chronik der ukrainischen Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg. 1903, Mai—August. Jhrgg. 1903. Heft III. N. 15. Львів, 1904. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 40, 8°. Ціна 30 сот. Зміст: Die Generalversammlung. — Sitzungen des Ausschusses. — Sitzungen der Sectionen (Al. Suško — Der Vorläufer der Union. Al. Markevyč — Der XII. archäologische Congress zu Charkiv 1902. M. Hruševskij — Die ukrainischen Kosaken um d. J. 1470. Derselbe — Materialien zur „Kolijivščyna“. I. Dr. I. Franko — Mittheilungen über die Thätigkeit des Vereines: „Družnij Lychvjar“. Derselbe — Vorrede zu den Schriften des M. Dykariv. Al. Suško — Beiträge zum Text-Studium der Palinodie. J. Hirniak — Die Rolle der festen, flüssigen und gasförmigen Phase im chemischen Gleichgewichte. K. Hlibovyčkyj — Niels Heinrich Abel und seine Bedeutung für die Mathematik). — Sitzungen der Commissionen. — Bericht über die ethnographische Expedition. — Concours auf eine Unterstützung aus dem Fonds des A. Bončevskij. — Gesellschaften und Institutionen, die dem Austausch der Publicationen der Gesellschaft beigetreten sind. — Neue Publicationen der Gesellschaft.

Chronik der ukrainischen Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg. 1903, September—Dezember. Jhrgg. 1903. Heft IV. N. 16. Львів, 1904. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 28, 8°. Ціна 30 сот. Зміст: Sitzungen des Ausschusses. — Sitzungen der Sektionen [M. Rusov — a) Die Töpfer im Dorfe Opošnja, b) Erzeugnisse der Holz- und Horn-Industrie im Dorfe Hruń. M. Hruševskij — Dem Andenken des Al. Markevyč. P. Lytvynova — Die Ölpresse im Dorfe Zemljanka. A. Veretelnk — Die Ölpresse im nord-östlichen Galizien. M. Šyševyč — Die Ölproduktion im galizischen Volynien. Th. Vovk — Die vormykeneische Kultur in der Ukraine. M. Kr—yj — Das Projekt einer verbesserten Ausgabe der Gedichte von T. Ševčenko. Dr. I. Franko — Beiträge zur ukrainischen Dichtkunst im XVII. Jhrdt. V. Hnatjuk — Ethnographische Sammlung, Band XIV—XV. M. Terša-

kovec — Neue Beiträge zur Biographie des M. Šaškevyč. M. Pavlyk — Die Schulinspektorschaft des Fedkovyč (1869—1872). Dr. V. Levyčkyj — Grundriss der chemischen Terminologie]. — Sitzungen der Kommissionen. — Bericht über die Exkursionen zum Zweck anthropologischer Messungen. — Der Anteil der Gesellschaft an den Jubiläen. — Neue Publikationen der Gesellschaft.

Літературно-Науковий Вістник (наукова частина).

I книжка (за січень):

М. Грушевський — 250 літ.

Вол. Коцовський — Нові погляди на діяльність Кирила й Методія.

Й. Бодуен де Куртене — Плятонічний панславизм.

Іван Франко — Лисенкове свято в австрійській Русі.

Хроніка і бібліографія.

II книжка (за лютий):

С. Русова і І. Франко — Старе й нове в українській літературі.

Вол. Коцовський — Нові погляди на діяльність Кирила й Методія.

Андрій Чайковський — З часів переполоху.

Хроніка і бібліографія.

III Книжка (за марець):

Ів. Кревецький — Український видавничий рух в 1903 р.

Іван Франко — До історії соціалістичного руху.

В. Ягіч — Мошвен і Славяни.

О. Коваленко, Віташевська і Невідома — Спомини про П. А. Грабовського.

Ант. Менгер — Релігія і держава.

М. Лозинський — Перші кроки.

Хроніка і бібліографія.

IV книжка (за цвітень):

Іван Франко — Шевченко Ляхам.

С. Грущенко — День в Остенді (Бельгія).

Наукові Листки:

I. Коли вмер Ісус Христос?

II. Грецькі рукописи, що згинули в Туринській бібліотеці.

III. Про відлітанє птахів і його причини.

IV. Ювілей Британського біблійного товариства.

Денис Лукіянович — Перекиньчики, повість Ярошинської, критика.

Др. Павло Ваглер — Новітні вигади в старині (кон. буде).
Хроніка і бібліографія.

Відбитки.

Матеріяли до історії Колішчини. Подав о. А. Крижановський, приладив до друку М. Грушевський. (Відбитка з „Записок“ т. LVII). Ст. 24, 8°. Ціна 25 сот.

„Король балагулів“ Антін Шашкевич і його українські вірші. Написав др. Ів. Франко. (Відбитка з „Записок“ т. LVII). Львів, 1904. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 34, 8°. Ціна 35 с.

Причинки до життєпису Маркіяна Шашкевича та дещо із його письменської спадщини. Подав Михайло Тершаковець. (Відбитка з „Записок“ т. LVIII). Львів, 1904. З друкарні Наук. Тов. ім. Шевченка. Ст. 48, 8°. Ціна 50 сот.

